

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo Udruženja Jugoslov. Učiteljstva — Poverjeništvo Ljubljana.

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarisa v Ljubljani, Frančiškanska ul. 6.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljate je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsak četrtek pop. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Za neorganizirane 40.— Din, za naročnike v inozemstvu 60.— Din letno. Posamezna številka po 1.— Din.

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpisne službe je plačati po 1 Din za vsako petit-vrsto. Priloge stanejo poleg poštne še 25 Din.

Telefon uredništva št. 312.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat 1 Din. Inseratni davek posebej. Oznanila sprejema upravništvo lista.

Članstvo ljubljanskega Poverjeništva UJU ima s članarino tudi že plačano naročnino, torej ni treba članstvu naročnino posebe plačevati.

Naročnino, reklamacije, t. j. vse administrativne stvari, je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovarisa v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6./I.

Poštni čekovni urad št. 11.197.

Reklamacije so proste poštine.

Učiteljska tiskarna v Ljubljani
registrovana zadruga z omejeno zavezo
Poštni ček. rač. št. 10.761 Telefon št. 312

Vabilo

XX. REDNI OBČNI ZBOR

ki bo

v nedeljo, dne 8. aprila 1923 ob 10. uri v Ljubljani, Frančiškanska ulica št. 6.*

Dnevni red:

1. Poročilo upravnega sveta o združnem poslovanju.
2. Čitanje revizijskega zapisnika Zveze slov. zadrug v Ljubljani z dne 28. aprila 1922.
3. Poročilo upravnega sveta o računskem zaključku za leto 1922.
4. Poročilo nadzorstva o računskem zaključku in poslovanju upravnega sveta.
5. Predlog upravnega sveta o razdelitvi čistega dobička.
6. Volitev upravnega sveta za dobo treh let.
7. Volitev nadzorstva za dobo enega leta.

Upravni svet.

* Ako bi ta občni zbor ne bil sklepčen, ne sklicil s tem pol ure pozneje drugi občni zbor v istem prostoru in z istim dnevnim redom, ki je po § 31. združnih pravil sklepčen ob vsakem številu združnikov.

Tvornica učil in šolskih potrebščin v Ljubljani

registrovana zadruga z omejenim jamstvom

ima svoj

REDNI OBČNI ZBOR*

dne 7. aprila 1923 ob 4 uri popoldne v prostorih Učiteljske tiskarne v Ljubljani.

Dnevni red:

1. Čitanje revizijskega zapisnika.
2. Poročilo upravnega sveta o združnem poslovanju.
3. Poročilo upravnega sveta o računskem zaključku l. 1922.
4. Poročilo nadzorstva o račun. zaključku in poslovanju upravnega sveta.
5. Predlog upravnega sveta o pokritju izgube.
6. Volitev upravnega sveta.
7. Volitev nadzorstva.

Upravni svet.

Ako bi ta občni zbor ne bil sklepčen, se vrši po členu 31. zadr. pr. pozneje na istem prostoru in z istim dnevnim redom drugi občni zbor, ki je sklepčen ob vsakem številu združnikov.

LISTEK.

DR. STANE RAPE:

Podmladek „Rdečega križa“.

(Nadaljevanje).

Pa dalje! Igra za zdravje!

Pravzaprav je bila ob ustanovitvi društva »igra« njegov bistven del in prav zaradi nje je bila izprožena že marsikatera puščica na »P. R. K.« in njega propagatorje. Dočim je prva zgoraj omenjena točka intenzivnejšega pomena za vzgojo in je bila povdarjena v spominu na »dobre stare čase«, ki so sanje doživete in preživete generacije, se mi pa zdí druga točka brez vsakega »raison d'etre«, vsaj za naš jugoslovanski narod. Evo čemu!

Da imitiramo otrokovo najljubše opravilo — igro — sestavimo kup moralizirajočih izrekov, stisnemo jih v bolj ali manj posrečeno enoto in jih serviramo pod ponarejeno zastavo mladini: češ: **evo ti igre, ki si jo vedno tako želiš, posluži se in zabavaj se!** In če sedaj otrok po trenutnem entuziazmu zapazi prevvaro in se odvrne od surogata, ki smo mu ga nudili, ali se pa celo posluži v samoobrambi laži in prevare, ker se želi izogniti neprijetnosti z javnim odporom, pa se

Prosvetni režim na Hrvaškem.

Po nesreči ali po nepoučenosti nekaterih gospodov v sedanji vladi mora vse zavedno in v UJU organizirano hrvaško učiteljstvo trpeti šikane, premeščanja, upokojitve itd., kakor jih morda nismo bili vajeni niti pod Šusteršičevo vlado pred vojno.

Živimo na višku volilne borbe! Strankarski vrtnec obkroža tudi naše stanovske vrste. Do letos nismo bili vajeni takih načinov, vzrokov in posledic volilnih borb, kajti Slovenci smo imeli do razsula pravzaprav le dve pravi politični fronti, danes pa je kaos tak, da se že malokdo spozna v njem. V tem kaosu je dobil prosvetno krmilo na Hrvaškem v roke prof. dr. Bosanac, ki si je izbral za svetovalec zagrizene Frankovce, Radičevce itd. Že leta 1920. je bil on med ustanovitelj počitniškega učiteljskega tečaja, ki je bil sicer sam na sebi zelo nedolžen, a je imel prikrit namen pridobiti čimveč učitelstva za boj proti Beogradu, za samostojno Hrvaško in proti takrat se snujočem UJU ter ustavnih borb. Potom učiteljstva so si hoteli gospodje pridobiti tudi narod. Da se jim je to posrečilo, smo videli pri zadnjih državnih volitvah na Hrvaškem, pa tudi pri snujočem se UJU.

Zaradi kratkovidnosti ministrov je prišel za poverjenika prosvete v Zagreb dr. Bosanac. Prišedši na toli odgovorno mesto je takoj začel, zvest svojim principom, boj proti onemu učiteljstvu, ki ni mislil njegovih svetovalec in ki je prepričano, da bo Hrvaška močna samo v ujedineni domovini, sama bo pa prepričana vedno le volji in izkoriščanju sovražnih sosedov. Pod njegovim režimom prihajajo do veljave in v prve vrste vsi narodni nasprotniki, obsojeni od naroda, kaznovani celo sodnijsko. Sedaj se pa vračajo na svoja stara mesta.

Bivši julijanski madžarski učitelji, celo pravi Madžari, vsi Frankovci, Radičevci, blokaši in zajedničari, ki so bili že pred davnim časom na podlagi preiskav premeščeni, odstavljeni in vpokojeni, se sedaj vračajo na svoja stara mesta.

Vsi oni pa, ki stoje že desetletja v srednjih vrstah neprestane borbe s Frankovci; vsi oni, ki so bili že leta 1908. od Zemuna do Reke v času aneksijske krize, v času Rauchovega režima in veleizdajškega procesa preganjanji; vsi oni, ki so se valjali v začetku vojne po madžarskih ječah, in ki so kasneje morali brez vojaške izobrazbe oditi takoj kot »p. v.« na fronto, vsi ti morajo svoja mesta odstopati elementom, ki so leta 1908. ustanavljali legije za obrambo avstro-ogrskih mej proti Srbiji. To so oni, ki danes favorizirani od dr. Bosanca obiskujejo vas za vasjo in agitirajo in organizirajo Radičeve tolpe za dosego »čudotvorne, človeške, miroljubne, samostojne, hrvaške kmečke Radičeve republike«.

Vsem onim učiteljem, ki so že itak uživali pred vojno po milosti Madžarov najboljša mesta, da je bil z njimi prenapolnjen Zagreb in na katerih mestih sede še dandanes — medtem ko je državotvorno učiteljstvo organizirano v UJU, kot branilci ujedinenja, še dandanes zametani po slabih luknjah, oddaljenih vaseh itd. — je objubil dr. Bosanac: »Krivci će biti kažnjeni!«

Šef prosvetnega oddelka dr. Bosanac jih je vzel v zaščito, on favorizira in protežira vse one, ki bi po odloku glavnega prosvetnega sveta ne mogli dalje biti niti v državni službi in se jim ne bi smelo poveriti izobrazbe narodne mladine, kjer jim je protidržavno delo načelo.

Danes, v svobodni in lastni državi, daje državni funkcionar zadoščenje vsem avstrijskim, ogrskim, Rauchovim in drugim petolizcem a mozeg jugoslovanskih borcev je preganjan in razpršen po slavonskih in liških vaseh in izročen na milo voljo vsem divjim strastem Radičevih republikanskih zasleplencev.

Z imenovanjem dr. Bosanca za prosvetnega šefa je vlada neodpustljivo grešila, kajti posledica takega imenovanja se ne bo pokazala samo 18. marca, ampak se bo njega posledica občutila med učiteljstvom in narodom še dolgo vrsto let.

Nemogoče je, da bi delo dr. Bosanaca koristilo radikalom, zato tako imenovanje ne more biti v radikalskem smislu, zato

Prišli smo že tako daleč, da vemo, da je za dojenčke in male otroke najprikladnejša igra tista, ki si jo sam zamisli v svoji fantaziji in, da so tiste igračke najboljše, ki si jih ustvarja sam, če pa nam je pomoči otrokom pri razvijanju moralne platí njegove duše se pa poslužujemo izkustvom naših nasprotnih pripomočkov.

Trdijo, da se je »igra za zdravje« obnesla povsod, le mi se je branimo. Morda!? Drznil bi si potem citirati besede iz Poljančevega članka:

»Imamo jih naše gore prave liste, ter se ponašamo z njimi«. Imamo še deco, ki je prirodna, imamo deco, ki še ni zapadla peterim »egiptovskim nadlogam«: izpodbijanju avtoritete, ker priznava najvišjo moč prirodnega razvoja tudi v vzgajanju, strastni mržnji ljudi med seboj, ker ljubi socialne igre in išče če le mogoče družbe, odporu proti delu, ker se trudi kljub temu, da instinktivno čuti, da je odrasli po večini ne razumejo, k izvrševanju predpisanih nalog, nezmeril želji po zabavi, ker išče za se utehe, vsaj v veliki večini, v nedolžnih mladinskih igrah, ki niso bne za časa mladih dni stare današnje generacije, prav nič nedolžnejše, in sirovemu materijalizmu, ki ga, če hočemo biti nepristrani, naša mladina še niti ne pozna! Ta deca je naš ponos in naša dika, zato je ne skušajmo zavleči v mlakuže vsakdanjega življenja, za njo pri nas ni treba toliko poboljševalnih kot preventivnih ukrepov.

bi ta greh moral biti takoj odpravljen. Protežiranje Frankovcev in izročitev prosvetne oblasti v roke onemu, ki dela proti našim državnim interesom, je izdajstvo nad pravico za katero so odgovorni oni, ki so storili to izdajstvo. Nadaljno toleriranje dr. Bosanca in njegovega režima znači podpirati protidržavne ideje in namene.

Glavni odbor UJU v Beogradu je 20. dr. m. radi tega zaprosil za avdijenco pri ministru prosvete g. Miši Trifunoviću, ki je deputacijo tudi sprejel. Člani Glavnega odbora UJU so ministru objasnili podrobnosti o šikanah in trpljenju, kateremu je izpostavljeno hrvaško učiteljstvo, ki se je navdušeno jugoslovanske misli in ideje borilo že desetletja za jugoslovansko ujedinjeno državo.

Minister Miša Trifunović je pazljivo poslušal izvajanja, na koncu pa je izjavil, da se od njegove strani ni ničesar ukrenilo, kar bi dalo povod takemu postopanju na Hrvaškem, še manj pa, da bi se preganjalo državi vdano učiteljstvo. Objubil je zahtevali od dr. Bosanca takoj natančno poročilo o vseh premestitvah in preganjanjih. Omenil je, da je z imenovanjem dr. Bosanca za poverjenika prosvete hotel edino ublažiti kolikor mogoče sovraštvo Hrvatov proti Beogradu.

Dr. Bosanac je bil pozvan od ministra prosvete na odgovor. Toda vkljub temu je prav v zadnjem času napravil novo nasilje nad člani našega Udruženja: z uradnim aktom preganja in zasljuje naše člane, ker hoče izslediti pisca »Narodne Prosvete« o hrvatskih razmerah.

Kako slaba sredstva si je izbral dr. Bosanac, bi mu lahko povedalo slovensko učiteljstvo, ki ima v zgodovini za sabo podobno celo dobo nasilja, ki ga pa le ni zlomilo.

Tudi v tem slučaju naj bo prepričan dr. Bosanac da bo konečna zmogovalka ideja našega Udruženja, ki jo nosimo na čelu našega programa, katere zmaga bo tudi zmaga hrvatskega učiteljstva, ki bide danes boj proti režimu dr. Bosanca in na katerega strani so tudi polne naše simpatije.

Teh zadnjih pa jaz ne najdem v »Igrí«, ki bo po mojem skromnem a zato nič manj trdnem prepričanju, preje zanesla egiptovske nadloge med našo deco, ker jo bo neprestano na nje opozarjala, kot pa jih odpravila, odnosno preprečila. Že zelo, zelo stara je namreč resnica, da ni priložljivo ponavljati vedno in vedno tega, česar ne želimo, da se zasidra v nas!

Ako tedaj »igra« med našo deco ne najde odmeva, potem moremo biti le ponosni na to deco, ker nam je ona najboljši dokaz, da še nismo zašli s prave poti prirodnega razvoja k umetnemu skrupljanju poboljševalnih vzgojnih sistemov. Čuvajmo to prednost in ne skušajmo s pogrešnimi nastopi spravljati v nevarnost onega kar dosedaj še ni udihalo otrovanega zraka »hipercivilizacije«.

Dosedaj smo ocenili oba temeljna stavka, ki jih zagovarja dr. L. Poljanec in prišli do zaključka, da s te platí ne moremo priznati »P. R. K.« inicijatorne sile, prestopimo tedaj še k nasprotni platí, ki nam bo morda v drugi luči pokazala tudi povsem drugačno lice.

Takoj začetkoma sem mimogrede omenil, da sem čutil nekak odpor pri tretiranju nalog in delovanja »P. R. K.« in, da sem bil dalj časa sam na nejasnem, kako bi bilo možno zadovoljiti vodstvo podmiadka, kakor tudi mladino, ki ji je društvo namenjeno. (Dalle prih.)